

3. Strategie rozvoje regionálního školství v kraji – průřezová opatření

Ve vazbě na stanovenou vizi vzdělávání v Plzeňském kraji v roce 2035 a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023 – 2027 byla v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje 2024 – 2028 stanovena následující průřezová opatření:

- Vzdělávání pro udržitelnost
- Digitální vzdělávání
- Klíčové kompetence pro celoživotní učení
- Well-being, duševní zdraví, bezpečné prostředí a podpora pohybových aktivit
- Zajištění potřebných kapacit středních škol a jejich oborové struktury odpovídající potřebám trhu práce

3.1 Vzdělávání pro udržitelnost

Jak je uvedeno v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023-2027, lze vzdělávání pro udržitelnost chápat jako komplexní pojem zahrnující vzájemně propojené environmentální, ekonomické a sociální otázky rozšiřující pojem environmentálního vzdělávání o širokou škálu témat v oblasti rozvoje. Udržitelný rozvoj v sobě obsahuje celou řadu témat od environmentálních a klimatických přes problematiku globálního a rozvojového vzdělávání, rozvoje občanských kompetencí a kritického myšlení až po důraz na well-being. Tyto aspekty by měly být ve vzájemné rovnováze s cílem vytváření udržitelnějších společností. Proto sem patří i témata jako kritické myšlení, rozvoj občanské participace a dobrovolnictví, vztah k místu, snižování sociálního napětí a další. Dalším důležitým aspektem je kritická a efektivní práce s informacemi a posilování mediální gramotnosti s důrazem na rozvoj kompetencí pro hodnocení zdrojů včetně dezinformací.

Strategické kroky Plzeňského kraje

- 1) Podporovat školy a školská zařízení, případně další vzdělávací organizace v implementaci vzdělávání pro udržitelnost a podporovat při ní také vzájemnou spolupráci.
- 2) Podílet se na snížení emisí škol a dalších vzdělávacích zařízení a na zvyšování energeticky šetrné vzdělávací infrastruktury.
- 3) Podporovat vzdělávání a metodickou podporu ředitelů v oblasti témat udržitelnosti a jeho samotné aplikace ve školském prostředí.

Doporučení pro školy

- 1) Aplikovat tzv. celoškolský přístup k udržitelnosti a principy místně zakotveného učení.
- 2) Realizovat výuku mimo školu včetně spolupráce se širokou škálou institucí, kde dojde k propojení vzdělávacích oblastí s reálným životem.
- 3) Využívat funkci školních koordinátorů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty k podpoře efektivního vzdělávání v tématech udržitelnosti a pro podporu implementace inovativních vzdělávacích metod.
- 4) Vzdělávat pedagogy ve všech oblastech vzdělávání pro udržitelnost včetně klimatického vzdělávání, mediální gramotnosti, rozvoje kritického myšlení a hodnocení informací a zdrojů.

3.2 Digitální vzdělávání

Jedním ze strategických cílů VIZE 2035 Plzeňského kraje je mít aktivní a odpovědné obyvatele připravené fungovat v měnící se společnosti a reflektovat celosvětový společensko-technologický vývoj. K tomu, abychom dokázali plně využít pomoci digitálních technologií, potřebujeme dostatečnou úroveň digitálních kompetencí. Jejich rozvoj a využívání by tedy mělo být běžnou součástí výuky a jako

k takovým bychom k nim měli přistupovat. Plzeňský kraj vychází v řešené problematice z evropského strategického dokumentu Akční plán digitálního vzdělávání (2021-2027), který podporuje kvalitní, inkluzivní a všem přístupné digitální vzdělávání v Evropě (dostupné z: [Akční plán digitálního vzdělávání \(2021–2027\) | European Education Area \(europa.eu\)](#)). Oblast digitální kompetence je široká – zahrnuje informační a datovou gramotnost, komunikaci a spolupráci, mediální gramotnost, tvorbu digitálního obsahu, bezpečnost, otázky související s duševním vlastnictvím, řešení problémů a kritické myšlení. Rozvoj digitálních technologií řeší také Evropský kompetenční rámec pro pedagogy DigCompEdu, ze kterého vyšel standard digitálních kompetencí učitelů složený ze šesti základních oblastí – profesní zapojení, digitální zdroje, výuka, digitální hodnocení, podpora žáka a podpora digitálních kompetencí žáků (dostupné z: [digitalni kompetence pedagogu digcompedu.pdf \(rvp.cz\)](#)).

S nárůstem využívání digitálních nástrojů souvisí i zvýšený zájem o oblast umělé inteligence a strojového učení a rozvoj algoritmů schopných vyznat se v narůstajícím množství dat (tzv. big data). Umělá inteligence už nyní ovlivňuje celou řadu oblastí a automatizuje procesy. V blízké budoucnosti je možné očekávat další nárůst schopností umělé inteligence a její rostoucí vliv na celou řadu odvětví. To ovlivní především potřebné dovednosti a kompetence nutné k uplatnění se na pracovním trhu. Umělá inteligence bude též vstupovat do oblasti vzdělávání, kde má potenciál pomáhat pedagogům s individualizací výuky, přípravou materiálů, vyhodnocováním testů a celou řadou dalších úkolů. Stejně jako v jiných odvětvích je třeba přistupovat k umělé inteligenci obezřetně a důsledně vyhodnocovat její dopady na společnost a případný vznik nových nerovností.

Strategické kroky Plzeňského kraje

- 1) Zajistit podporu školám při zajištění konektivity a kontinuálnímu obnovování digitální infrastruktury.
- 2) Poskytovat podporu školám v oblasti kybernetické bezpečnosti, implementace nových technologií do výuky a umělé inteligence.

Doporučení pro školy

- 1) Podporovat rozvoj inforatického myšlení a digitálních kompetencí žáků s využíváním pokročilých digitálních technologií ve všech vzdělávacích oblastech.
- 2) Začleňovat vzdělávací programy na podporu digitálního well-beingu do výuky ve spolupráci se školním psychologem, ICT metodikem/koordinátorem a učitelem.
- 3) Zaměřovat se na prevenci v oblasti bezpečného chování žáků, pedagogů a dalších zaměstnanců školy v digitálním prostředí, včetně osvěty rodičů na zdravé, bezpečné a věkově přiměřené využívání digitálních technologií dětmi.
- 4) Podporovat pozici ICT koordinátora/metodika jako klíčové osoby pro pomoc pedagogům se zaváděním digitálních inovací a nových didaktických postupů.
- 5) Plánovat a podporovat další vzdělávání učitelů v oblasti digitálních kompetencí.
- 6) Zpracovávat digitální strategii školy (rozvíjení a obnova digitální infrastruktury, zajištění kybernetické bezpečnosti, vzdělávání zaměstnanců školy v kontextu DigCompEdu).

3.3 Klíčové kompetence pro celoživotní učení

Jak již bylo uvedeno u digitálního vzdělávání, jedním ze strategických cílů VIZE 2035 Plzeňského kraje je mít aktivní a odpovědné obyvatele připravené fungovat v měnící se společnosti a reflektovat celosvětový společensko-technologický vývoj. Tématu se podrobně věnuje také doporučení Rady EU o klíčových kompetencích pro celoživotní učení (dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/key-competences>), kde je uvedeno, že klíčové kompetence zahrnují znalosti, dovednosti a postoje, které všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, zaměstnatelnosti, sociálnímu začlenění a aktivnímu občanství. V rámci tohoto doporučení bylo identifikováno osm

klíčových kompetencí – gramotnost, mnohojazyčnost, matematické dovednosti a dovednosti v oblasti přírodních věd a inženýrství, digitální kompetence a kompetence v oblasti technologií, personální dovednosti a schopnost nabýt nové kompetence, aktivní občanství, podnikatelské myšlení, kulturní povědomí a vyjadřování.

Strategické kroky Plzeňského kraje

1. Podporovat a rozvíjet pedagogické pracovníky v oblasti kompetenčního učení a rozvoje klíčových kompetencí žáků.
2. Podporovat školy ve vzdělávání ke kompetencím k celoživotnímu učení.
3. Podporovat školní zahraniční partnerství, výjezdy do zahraniční a různorodé formy mezinárodní spolupráce.

Doporučení pro školy

1. Zařazovat aktivity zaměřené na rozvoj gramotností a kompetencí do výuky.
2. Realizovat činnosti ve vazbě na uplatnitelnost v běžném profesním životě.
3. Vyučovat některé předměty v cizím jazyce či využívat při výuce cizích jazyků metodu CLIL.
4. Vytvářet podmínky pro vzájemné hospitace pedagogických pracovníků.

3.4 Well-being, duševní zdraví, bezpečné prostředí a podpora pohybových aktivit

Well-being lze jednoduše chápat jako duševní a fyzické zdraví a pocit celkové pohody. Je proto ve škole podstatný jednak pro žáky, kterým pomáhá se do školy těšit a dosahovat v ní lepších výsledků v učení, ale také je možností uvědomit si a projevit vlastní osobnost (sebeurčení) včetně aktivní participace na dění ve škole (možnost spolurozhodovat o záležitostech, které se žáka dotýkají). Zároveň je podstatný i pro pedagogický sbor též jako prevence proti syndromu vyhoření. Problémy s duševním zdravím se výrazně zhoršily zejména kvůli pandemii. Současná nejistota i válka na Ukrajině mají dále na well-being obecně neblahý vliv.

Abychom předcházeli problémům v oblasti duševního a fyzického zdraví a pohody, je třeba přijmout komplexní opatření k jeho podpoře. V oblasti primární prevence je třeba se věnovat podpoře seberozvoje, schopnosti efektivní komunikace v oblasti mezilidských vztahů, které se pozitivně promítají do oblasti třídního klimatu, schopnosti a dovednosti zvládat konfliktní situace, prevenci šikany (i té v kyberprostoru), ale i schopnosti rozpoznávat stres a nepohodu a kompetencím, jak se s takovými situacemi efektivně vyrovnat. V této oblasti je třeba podporovat ředitele škol a školských zařízení, školní metodiky prevence, ale také školní psychology, a to především při vytváření bezpečného prostředí ve škole.

Zároveň je třeba primární prevenci rozlišovat na specifickou (věnující se konkrétním typům rizikového chování) a nespécifickou, která může obecně pomoci pozitivně ovlivňovat klima školy. To souvisí obecně s potřebou budovat celoškolní přístupy, které zajišťují vytváření bezpečného a podnětného prostředí, smysluplných aktivit podporujících rozvoj sociálních a charakterových dovedností žáků, evaluaci aktivit a podporu cílených opatření pro případ, že už k rizikovému chování dochází. Zároveň je třeba pokračovat ve zkvalitňování podpory a diagnostiky ve školských poradenských zařízeních. K podpoře well-beingu by měla být též využívána třídnická práce, ve které se pedagogové mohou zaměřovat na situaci ve třídě, řešení vztahových nebo psychických problémů svých žáků.

Jak je uvedeno v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023-2027, s celkovým well-beingem i duševním zdravím dětí a žáků je významně spojena také úroveň jejich fyzické kondice, pohybových dovedností a zdravého stravování. Odborníci z řad učitelů, lékařů pro děti

a dorost či trenérů již velmi dlouho upozorňují na skutečnost, že pohybová aktivita velkého množství mladých lidí je dlouhodobě zcela nedostatečná. Této problematice se věnuje i Plán rozvoje sportu v Plzeňském kraji (dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/clanek/plan-rozvoje-sportu-v-plzenskem-kraji>), kde je uvedeno, že v oblasti podpory tělovýchovných aktivit ve školní a zájmové tělesné výchově se je potřeba zaměřit na podporu zájmů o aktivní pohyb u žáků, jimž se nedostává dostatečných podnětů k aktivnímu pohybu ze strany rodiny, či žáků, kteří nejsou organizováni ve sportovních oddílech, a to formou zájmových sportovních kroužků a jejich zapojením do školních sportovních soutěží. V oblasti podpory talentů je kladen důraz na podporu sportovních akademií ve sportech, pro které jsou na území Plzeňského kraje zajištěny odpovídající podmínky.

Strategické kroky Plzeňského kraje

- 1) Podporovat rozvoj školních poradenských pracovišť, metodiků prevence, výchovných poradců, školních psychologů a kariérových poradců.
- 2) Sdílet dobrou praxi škol v regionu, kterým se daří rozvíjet celoškolský přístup na podporu klimatu, vylepšovat bezpečné prostředí ve školách a aktivně předcházet problémům v oblasti rizikového chování.
- 3) Motivovat školy k realizaci pohybových aktivit dětí a žáků a k rozvoji jejich pohybových dovedností.
- 4) Podporovat výchovu sportovních talentů na školách a sportovních akademiích.

Doporučení pro školy

- 1) Zřídit anonymní způsob žádosti o pomoc (například anonymní schránka důvěry).
- 2) Seznamovat žáky s možností pomoci a s online systémy pro možnou žádost o pomoc.
- 3) Využívat třídnické hodiny k posilování třídního klimatu a k podpoře kvalitních vztahů ve třídě.
- 4) Ve spolupráci se školním psychologem a metodikem prevence plánovat rozvoj celoškolského přístupu na rozvoj klimatu.
- 5) V rámci vzdělávacího obsahu i v oblasti primární prevence se zaměřovat na témata seberozvoje, well-beingu, prevence šikany a zároveň podporovat i rozvoj prevence nespécifické.
- 6) Provádět depistáže v oblasti duševního zdraví žáků.
- 7) Přijímat opatření pro prevenci, včasnou identifikaci a řešení vyhoření pedagogů (například formou supervizí). Zavést a podporovat vzájemnou reflektivní praxi jako jedno z významných opatření.
- 8) Rozvíjet pohybové dovednosti žáků v rámci výuky i různých školních aktivit.

3.5 Zajištění potřebných kapacit středních škol a jejich oborové struktury odpovídající potřebám trhu práce

V následujícím období bude střední školství v Plzeňském kraji čelit narůstajícímu zájmu uchazečů přicházejících ze základních škol. Dle predikce počtu 15letých na území kraje přesáhne hranice těchto mladých lidí hranic 6 tisíc. Plzeňský kraj proto bude muset zajistit dostatečnou vzdělávací nabídku, která bude zároveň korespondovat s požadavky zaměstnavatelů na území kraje.

Strategické kroky Plzeňského kraje

- 1) Zajistit dostupnou a rovnoměrně rozloženou oborovou nabídku na území kraje s ohledem na demografický vývoj.
- 2) Přizpůsobit oborovou nabídku střednědobým potřebám trhu práce a společnosti.

Doporučení pro školy

- 1) Průběžně aktualizovat školní vzdělávací programy ve spolupráci se zaměstnavateli s využitím kompetenčních modelů (kompetenční profil absolventa, kompetenční profil oboru na trhu práce).
- 2) Zaměřit se na široce využitelný mezioborový základ a umožnit specializaci s ohledem na praxi žáků a jejich profesní směřování.